

KARTA KURSU

Nazwa	Astronomiczne podstawy geografii	
Nazwa w j. ang.	Astronomical basis of geography	
Koordynator	dr hab. Jacek Szmańda, prof. UP	Zespół dydaktyczny
		dr hab. Jacek Szmańda, prof. UP, dr Waldemar Ogłóza mgr inż. Szymon Kowalik
Punktacja ECTS*	3	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie studentów z podstawowymi zagadnieniami astronomii ogólnej i praktycznej. Omawiane są: poglądy na temat układu słonecznego, grawitacji i budowy Wszechświata wraz z elementami współczesnej kosmologii. Wyjaśnianie są astronomiczne układy współrzędnych w powiązaniu ze współrzędnymi geograficznymi oraz rachubą czasu w oparciu o położenie Słońca oraz położenia gwiazd na sferze niebieskiej. Wiedza astronomiczna koncentruje się na zjawiskach w naszym układzie planetarnym ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji ruchu obrotowego i obiegowego Ziemi oraz związków Ziemi ze Słońcem i Księżycem. Przedstawione są podstawy nawigacji astronomicznej i GPS.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedza z zakresu szkoły średniej na temat fizyki i astronomii oraz klimatologii.
Umiejętności	Umiejętność posługiwania się współrzędnymi geograficznymi, obliczania wysokości Słońca nad horyzontem
Kursy	Brak

Efekty kształcenia

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 Definiuje pojęcia związane ze sferą niebieską oraz opisuje najważniejsze obiekty na sferze niebieskiej	K_WG02, K_WG10, K_WK01
	W02 Wyjaśnia konsekwencje ruchu obrotowego i obiegowego Ziemi	K_WG10
	W03 Objaśnia budowę i podstawy dynamiki Układu Słonecznego oraz podstawowe zjawiska zachodzące w układzie Ziemia – Księżyc	K_WG10
	W04 Zna nowoczesne systemy nawigacji i wyznaczania współrzędnych	K_WG10, K_WK01

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 Posługuje się różnymi układami współrzędnych stosowanymi w astronomii	K_UW05
	U02 Wyznacza kierunki świata i szacuje położenie geograficzne na podstawie zjawisk astronomicznych	K_UW05
	U03 Rozróżnia zjawiska powodujące zmiany współrzędnych	K_UW01
	U04 Oblicza czas gwiazdowy, słoneczny, strefowy i urzędowy	K_UW01

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01, Jest świadomy roli zjawisk astronomicznych w kształtowaniu środowiska geograficznego i w życiu człowieka	K_KK02
	K02 Świadomie stosuje nowoczesne technologie geoinformacyjnej w rozwoju cywilizacji.	K_KK02

Organizacja										
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach								
		A		K		L		S		P
Liczba godzin	15					15				
	zal z oc					zal				

Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie wykładów z prezentacjami multimedialnymi i ćwiczeń podczas których student jest zobowiązany do indywidualnego wykonywania obliczeń i interpretacji wyników

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Kolokwium
W01								X					X
W02								X					X
W03								X					X
W04								X					X
U01					X								X
U02					X								X
U03					X								X
K01								X					
K02								X					
...													

Kryteria oceny	<p>Zaliczenie wykładów odbywa się po zaliczeniu ćwiczeń poprzez wypełnienie testu. Warunkiem zaliczenia testu jest udzielenie poprawnych odpowiedzi na 60% pytań.</p> <p>Warunkiem zaliczenia zajęć audytoryjnych (ćwiczenia) jest aktywny udział we wszystkich spotkaniach połączony z wykonaniem zadań (40%) oraz dyskusją (10%) i zaliczeniem kolokwium z zakresu omawianych zagadnień (50%).</p> <p>Ocena końcowa jest średnią arytmetyczną ocen z wykładu i ćwiczeń.</p>
----------------	---

Uwagi

Udział we wszystkich zajęciach (wykładach i ćwiczeniach) jest obowiązkowy. Wykłady - wrywkowa kontrola frekwencji. Ćwiczenia - kontrola obecności na każdym zajęciach.

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykład:

1. Astronomia jako nauka, obserwacje astronomiczne.
2. Sfera niebieska i zjawiska na niej zachodzące. Układy współrzędnych niebieskich.
3. Kształt, rozmiary i masa Ziemi
4. Współrzędne geograficzne Nowoczesne systemy nawigacji.
5. Obiegowy i obrotowy ruch Ziemi oraz jego konsekwencje.
6. Czas (gwiazdowy, słoneczny, średni słoneczny, strefowy, urzędowy).
7. Zjawiska zachodzące w układzie Ziemia-Księżyc.
8. Powstanie ewolucja i budowa Układu Słonecznego
9. Podstawowe zagadnienia z budowy wszechświata i kosmologii.

Ćwiczenia:

1. Obliczenia współrzędnych w różnych układach współrzędnych.
2. Obliczenia czasu oraz wysokości i deklinacji gwiazd.
3. Obliczenia świtu, zmierzchu, dni i nocy polarnych oraz białych nocy.
4. Obliczanie zasięgu widoczności.

Słowniczek (5-15 pojęć w języku angielskim)

układ słoneczny – solar system
grawitacja – gravitation
ekliptyka - ecliptic
współrzędne astronomiczne - astronomical coordinates
równik – equator
równoleżnik – parallel
południk – meridian
biegun – pole
Gwiazda Polarna – Pole Star
horyzont – horizon
wschód Słońca – Sunrise
zachód Słońca – Sunset
górowanie Słońca - Sun-raising
południe słoneczne – noon
północ słoneczna – midnight
pory roku - seasons
deklinacja – declination
pływy morskie - tides

Wykaz literatury podstawowej

Kreiner J.M., 2009, Ziemia i Wszechświat. Astronomia nie tylko dla geografów, Wyd. Nauk. U.P, Kraków.
Mietelski J., 2001, Astronomia w geografii, WN PWN, Warszawa.
Opolski A., 1964, Astronomiczne podstawy geografii, PWN, Warszawa.

Wykaz literatury uzupełniającej

Branicki A., 2017, W stronę nieba. Interaktywna szkoła astronomii. PWN, Warszawa.

Ogloza, W.; Drozd, M.; Kreiner, J. M.; Stachowski, G.; Winiarski, M.; Zakrzewski, B., 2017, Minima of Eccentric Eclipsing Systems Observed from Mt. Suhora, Information Bulletin on Variable Stars, No. 6193.

Gałań, C.; Mikołajewski, M.; Tomov, T.;...; Ogloza, W.; ... 2012, International observational campaigns of the last two eclipses in EE Cephei: 2003 and 2008/9 Astronomy & Astrophysics, 544, id.A53..

Januszewski J., 2010 Nawigacyjny system satelitarny GPS dzisiaj i w przyszłości. Prace wydziału nawigacyjnego Akademii Morskiej w Gdyni, 24.

Hawking S.W., 2007, Krótka historia czasu, Zysk i S-ka.

Chrupała H., Kreiner J., Szczepański M., 2005, Zadania z astronomii z rozwiązaniami, ZAMKOR, Kraków.

Hawking S.W., 2002, Teoria wszystkiego, Zysk i S-ka.

Kjurkchieva, D. P.; Marchev, D. V.; Ogloza, W., 2003, Spectroscopic and photometric observations of the short-period RS CVn-type star CG Cyg, Astron. Astrophys. 400: 623-631.

Rybka E., Astronomia ogólna, PWN, Warszawa, 1983 P. G. Kulikowski, Poradnik miłośnika astronomii, PWN, Warszawa 1976

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	15
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	15
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	10
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	-
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	-
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	15
Ogółem bilans czasu pracy		75
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3